

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

9 december 2003

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR INSTITUTIONELE EN BESTUURLIJKE HERVORMING
EN AMBTENARENZAKEN

Vraag om uitleg van de heer Erik Matthijs tot de heer Bart Somers, minister-president van de Vlaamse regering,
over de werking van de Vlaamse administratie

Commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Ambtenarenzaken

Dinsdag 9 december 2003

VOORZITTER : De heer Norbert De Batselier

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 14.09 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Erik Matthijs tot de heer Bart Somers, minister-president van de Vlaamse regering, over de werking van de Vlaamse administratie

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Matthijs tot de heer Somers, minister-president van de Vlaamse regering, over de werking van de Vlaamse administratie.

De heer Matthijs heeft het woord.

De heer Erik Matthijs : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, dames en heren, de schriftelijke versie van mijn vraag om uitleg is al twee maanden oud, maar blijft actueel. Op 18 oktober laatstleden hekelde uw voorganger, huidig federaal minister van Binnenlandse Zaken Dewael, in een krantenartikel de inertie van de Vlaamse administratie. Hij zegt dat de federale overheid niet op haar eentje de administratieve rompslomp kan wegwerken. Ook voor Vlaanderen is er werk aan de winkel en dat is ook juist. Hij zegt : 'Vlaanderen moet erin slagen zijn administratieve inertie om te buigen. De Vlaamse administratie lijdt aan een inflatie van gemachtigde ambtenaren, met als resultaat dat er altijd wel iemand is die een dossier tegenhoudt.' Er moeten volgens hem tal van pijnpunten worden weggewerkt om de besluiten van de werkgelegenheidsconferentie goed te kunnen uitvoeren. Daartoe is een samenwerking tussen het federale en de regionale niveaus nodig.

Een eerste zwakke plek is de administratieve rompslomp. Ik citeer : 'Als we erin slagen die terug te dringen, betekent dit een enorme lastenverlaging voor het bedrijfsleven.' Het Planbureau heeft het zelfs over 9 miljard euro die een administratie-

ve vereenvoudiging met zich mee zou brengen. Hij zegt dat om de papierberg terug te dringen, de federale overheid een actieplan van de staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging nodig heeft. Van Vlaanderen verwacht hij dat wat politiek wordt beslist, bij uitvoering niet telkens vastloopt in de administratie. Hij zegt : 'We hebben de Vlaamse administratie op zijn Hollands gedepoliteerd. Elke ambtenaar doet nu zijn eigen ding zodat het maanden duurt voor een beleidsbeslissing wordt uitgevoerd. Vooral voor ruimtelijke ordening en leefmilieu is dat het geval. Het primaat van de politiek moet worden hersteld zodat er meer economische realiteitszin ontstaat.'

In hetzelfde artikel klaagt hij aan dat er te lage budgetten zijn voor onderzoek en ontwikkeling. Die moeten stijgen en beter worden afgestemd op de economische noodwendigheden. Zoals in Vlaanderen al gebeurt in het kader van het Vlaams innovatiepact, moeten de budgetten worden vastgelegd in voortdurend overleg tussen de overheid, het bedrijfsleven en de universiteiten.

Mijnheer de minister-president, gaat u akkoord met de visie van uw voorganger inzake de inertie van de Vlaamse administratie ? Liet hij toen hij minister-president was, de situatie betijen of heeft hij initiatieven genomen om er iets aan te doen ? Zo ja, welke ? Is er vooruitgang geboekt ? Is het project 'Beter Bestuurlijk Beleid' een adequaat antwoord op die vraag ? Welke maatregelen bereidt de Vlaamse regering voor om het primaat van de politieke beleidskeuzes te herstellen ? Minister Dewael vreest dat het federale actieplan voor administratieve vereenvoudiging zal vastlopen bij de Vlaamse administratie. Zijn er afspraken gemaakt met de federale regering en staatssecretaris omtrent de vereenvoudiging ? Opleiding en onderzoek zijn belangrijk. Waarom werden de budgetten voor de Vlaamse universiteiten drastisch verlaagd tegenover de decretaal vastgelegde bedragen ?

De voorzitter : Minister-president Somers heeft het woord.

Minister-president Bart Somers : Mijnheer Mattheijs, de context waarin de citaten zijn uitgesproken, vraagt wat nuancering. In het artikel in De Tijd bestempelt minister Dewael de Vlaamse administratie helemaal niet als onbekwaam. De titel van het artikel geeft een verkeerde indruk. Hij heeft volgens mij alleen gezegd dat alle regeringen inspanningen moeten leveren op het vlak van administratieve vereenvoudiging. De Vlaamse administratie, die veel bevoegdheden heeft gekregen, draagt hierin een bijzondere verantwoordelijkheid. Hij heeft de administraties van ruimtelijke ordening en leefmilieu als voorbeelden gegeven en doet dat vanuit zijn ervaring als vier jaar minister-president.

De Vlaamse regering heeft tijdens deze regeerperiode wel degelijk maatregelen genomen, bereidt verdere maatregelen voor en zal er nog nemen met betrekking tot de uitbouw van een klantvriendelijke, bedrijfsvriendelijke, efficiënte en effectieve Vlaamse administratie. In het Vlaams regeerakkoord werden onder meer volgende prioriteiten ingeschreven : vereenvoudiging van wetgeving en klantvriendelijkheid, responsabilisering van de Vlaamse administratie met inbegrip van de aanspreekbaarheid ervan, grotere resultaatsgerichtheid en het herbevestigen van het politiek primaat waar u naar verwijst.

Onder leiding van mijn voorganger, de heer Dewael, en van de Vlaamse minister van Ambtenarenzaken, werd bij het begin van deze legislatuur, in februari 2000, een grootscheeps vernieuwingsproces Beter Bestuurlijk Beleid of BBB opgestart, met het oog op het realiseren van deze beleidsprioriteiten. Dit project, dat tot op vandaag onverkort wordt voortgezet, is gebaseerd op een aantal fundamenten waaronder de herbevestiging van het politiek primaat. Een herbevestiging van het politiek primaat is opgenomen als centrale beleidsopatie in deze vernieuwingsoperatie.

Het primaat van de politiek houdt algemeen in dat de wetgevende macht voorrang heeft op de uitvoerende macht. De minister heeft voorrang op de ambtenaar en het algemeen belang heeft voorrang op het particulier belang. De beleidsbepalende verantwoordelijkheid moet te allen tijde bij het politieke niveau berusten en kan niet door de Vlaamse administratie worden opgenomen. De beleidsbepalers moeten bovendien in staat worden gesteld om de uitvoering van het beleid door de Vlaamse administratie te sturen, op te volgen, te controleren,

te evalueren en indien nodig, bij te sturen. Het principe van het primaat van de politiek moet ervoor zorgen dat de besluitvorming democratisch gelegitimeerd plaatsvindt, en dat de overheidsorganisatie goed functioneert.

Een tweede principe is de reorganisatie van het Vlaams overheidsapparaat. Om het principe van het politiek primaat te optimaliseren, heeft de Vlaamse regering geopteerd voor een hervervorming van het Vlaams overheidslandschap en de uitbouw van een nieuw bestuurlijk model. Deze nieuwe bestuurlijke organisatie wordt opgebouwd vanuit een indeling in homogene bevoegdheidspakketten waarbij men ervoor kiest de beleidsondersteuning onder te brengen bij de departementen en de beleidsuitvoering bij verzelfstandigde agentschappen. De departementen staan in voor de beleidsondersteuning en opereren onder het rechtstreeks gezag en de rechtstreekse verantwoordelijkheid van de minister in een één-op-één-relatie, wat voor een duidelijke verhouding zorgt tussen het parlement, de regering en de administratie.

De beleidsuitvoering kan worden verzelfstandigd in autonome agentschappen indien wordt voldaan aan een aantal voorwaarden. Ten eerste kunnen alleen beleidsuitvoerende taken worden verzelfstandigd. Er kan dus geen overdracht zijn van regelgevende bevoegdheden, van taken met beleidsimpact, van aangelegenheden met een grote politieke gevoeligheid of van taken die belangenafweging ten aanzien van burgers en organisaties vergen.

Ten tweede moet het agentschap, om beleidsuitvoerende taken te kunnen verzelfstandigen, voldoen aan de volgende criteria : een voldoende kritische massa aan uitvoeringstaken, meetbaarheid van de te leveren producten of diensten, een reële mogelijkheid tot aansturen op grond van doelmatigheid, prestaties en kwaliteit, en tot slot, een reëel invulbare informatierelatie.

De minister blijft in het nieuwe organisatiemodel de politieke eindverantwoordelijkheid dragen. Op basis van een beheersovereenkomst met het hoofd van het agentschap of met de raad van bestuur stuurt de minister de beleidsuitvoering aan. In deze beheersovereenkomst wordt afgesproken welke resultaten moeten worden gehaald, welke beleidsinstrumenten worden ingezet en onder welke modaliteiten de beleidsuitvoering plaatsvindt. Er wordt ook afgesproken hoe vaak het hoofd van het agentschap welke informatie moet rapporteren aan de minister en welke budgettaire middelen kunnen worden ingezet.

Somers

Dit nieuwe bestuurlijke model werd inmiddels organisatorisch-administratief door het Vlaams Parlement verankerd in het kaderdecreet BBB van 18 juli jongstleden. Hierin werden de basisprincipes voor het politiek primaat opgenomen. Momenteel bereidt de Vlaamse regering de oprichtingsdecreten en -besluiten alsook diverse uitvoeringsbesluiten voor die aan dit nieuw bestuurlijk model, gebaseerd op het primaat van de politieke beleidskeuzes, verder gestalte geven.

Nog deze legislatuur zullen alle fundamentele onderdelen van dit project BBB in regelgeving worden verankerd. Daardoor wordt het veranderingsproces onomkeerbaar. Deze maatregelen, die de Vlaamse regering reeds bij het begin van de legislatuur heeft genomen, zijn een wezenlijke bijdrage om binnen de dagelijkse concrete werking van de Vlaamse administratie nog meer te zorgen voor slagkracht, efficiëntie en klant- en bedrijfsvriendelijkheid.

Tijdens de volgende legislatuur kan dit project verder geoperationaliseerd worden. Eén legislatuur is te kort voor zo'n grondige vernieuwingsoperatie. Vandaar dat de Vlaamse regering een zo breed mogelijke meerderheid wil vinden die verder gaat dan de toevallige meerderheid waarop ze nu stoelt. Daarom is het ook belangrijk dat voor de basisopties ook bij de democratische oppositie wordt gezocht naar een draagvlak. Zo kan een volgende ploeg – wie dat ook mag zijn – zich minstens erkennen in die basisopties.

Wat de relatie met het federale niveau betreft inzake de administratieve vereenvoudiging, werden de twaalf vereenvoudigingsprojecten eenzijdig op het federale niveau geformuleerd. Verschillende van die projecten vereisen geen gewestelijke medewerking of goedkeuring. De vrees dat juist door de Vlaamse administratie projecten zouden vastlopen, is volgens mij totaal ongegrond.

De suggestie dat op het vlak van de administratieve vereenvoudiging onvoldoende resultaten worden behaald in Vlaanderen, is onterecht. De Vlaamse regering heeft al drie voortgangsrapporten overgemaakt aan het Vlaams Parlement. De Vlaamse regering keurde bovendien op 24 oktober het nieuwe actieplan voor het parlementair jaar goed.

Op een samenwerking met het federale niveau werd reeds aangedrongen in het voortgangsrapport 2002-2003. Bovendien werd in het nieuwe actieplan

een initiatief genomen om de samenwerking met het federale niveau te versterken, dit omdat er tal van Vlaamse projecten en initiatieven zijn waarvoor de medewerking van de federale overheid noodzakelijk is. Er heeft al overleg plaatsgevonden tussen de minister-president van de Vlaamse regering en de federale staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging. Morgen zult u via de media kennismaken met een gemeenschappelijk initiatief terzake.

Tot slot wil ik nog een kort antwoord formuleren op uw vraag over onderzoek en ontwikkeling. Een recente berekening wijst uit dat Vlaanderen bijna 2,7 procent van zijn bruto regionaal product aan onderzoek en ontwikkeling besteedt. U weet dat we in april van dit jaar een innovatiepact hebben afgesloten. Daarin is de afspraak gemaakt dat we samen tegen 2010 3 procent zouden behalen, waarvan 1 procent te behalen door de overheid en 2 procent door de privé-sector. Ik moet ronduit zeggen dat de privé-sector verder staat met het streven naar zijn aandeel dan de Vlaamse overheid. Vlaanderen heeft zich in het kader van de Lisabon-akkoorden verbonden tot die kwantitatieve inspanning tegen 2010. Daarmee zouden we tot de Europese topregio's behoren inzake onderzoek en ontwikkeling. De efficiëntie van die inspanning is natuurlijk moeilijker meetbaar.

Deze middag zullen we in de ondernemingsconferentie, waarvan de resultaten aan het parlement zullen worden voorgelegd, trachten met de sociale partners overeenstemming te bereiken over het in de tijd vervroegen van die doelstelling. We zouden die doelstelling graag al in 2007 bereiken, zodat we een voorlopersrol kunnen vervullen. Onder meer het rapport-Sleuwaegen en het onderzoek van professor Crijns leren ons immers dat dit een ongehooflijk belangrijke opdracht is. Daar ligt de uitdaging voor Vlaanderen. Door historische omstandigheden staat Vlaanderen traditioneel sterk in een aantal sectoren, maar we zullen extra impulsen moeten geven en extra inspanningen moeten leveren om de sprong naar die kenniseconomie goed te maken.

Onderzoek en ontwikkeling zijn middelen om dat doel te bereiken. Het innovatiepact, dat werd afgesloten door mijn voorganger, is daartoe een heel goed instrument. Op een bepaald ogenblik heeft de federale overheid, in het kader van de werkgelegenheidsconferentie, getracht zich daar meester van te maken. Ze wou die 3-percentnorm ook op federaal vlak doorvoeren en opleggen aan alle andere gewesten. We hebben ons daartegen verzet, omdat we vinden dat onderzoek en ontwikkeling in

Somers

essentie – een aantal deeldomeinen als ruimtevaart buiten beschouwing gelaten – regionale materie zijn. We hebben ervoor gekozen terzake zelf een voorbeeld te geven binnen de federatie.

De voorzitter : De heer Matthijs heeft het woord.

De heer Erik Matthijs : Mijnheer de minister, uw antwoord was uitgebreid en nogal theoretisch. De operatie inzake een beter bestuurlijk beleid is natuurlijk enorm. De hervorming van de Vlaamse administratie is nog maar 8 tot 10 jaar oud. Ze dateert nog van de ambtsperiode van minister Van den Bossche. Ik had de indruk dat uw voorganger tot de conclusie was gekomen dat de resultaten nogal mager waren. De hervorming is weliswaar nog bezig, maar vooral inzake milieu en ruimtelijke ordening gaat alles nog stroef. De gemeentebesturen kunnen dat beamen. Ik hoop dat er terzake meer duidelijkheid komt, en dat de domeinen in de toekomst beter op elkaar afgestemd worden. Ik hoop dat dat het resultaat kan zijn van de uitgebreide hervorming die nu bezig is.

Minister-president Bart Somers : U haalt een terecht punt aan. Vandaag is de regelgeving inzake ruimtelijke ordening en leefmilieu vaak een complexe regelgeving, zowel voor personen als voor ondernemingen. Soms komt dit tergend langdurig over. Ook voor lokale besturen is het een immense opdracht om dat allemaal goed te begrijpen en te volgen. We hebben daar de voorbije jaren aan gewerkt. Ook de verschillende voorstellen van het actieplan dat nu ter tafel ligt, bevatten een aantal elementen terzake. We veranderen de wereld niet op één jaar, en waarschijnlijk zelfs niet gedurende één zittingsperiode, maar dit zijn toch een aantal aanzetten daartoe.

We mogen niet vergeten dat een belangrijk deel van die regels van Europese origine is. Ik heb vorige week de eer gehad de Nederlandse minister-president Balkenende te mogen ontmoeten. We heb-

ben gepraat over een aantal dossiers waarin de aspecten van ruimtelijke ordening en leefmilieu prominent aanwezig waren. De problemen inzake procedures waarmee wij te kampen hebben en waaraan we ons soms ergeren, zijn precies dezelfde in Nederland. Hetzelfde geldt voor Duitsland. Dit is een algemene maatschappelijke opdracht.

We leven in een ongelooflijk complexe samenleving. We willen een aantal doelstellingen realiseren. In het verleden hebben we er onszelf misschien iets te gemakkelijk van overtuigd dat we de totale regeldruk met een vingerknip kunnen reduceren tot een derde. In een complexe samenleving als de onze zal er echter steeds een omvangrijke hoeveelheid regels blijven bestaan.

Daarom heeft de Vlaamse regering ervoor gekozen om niet alleen blijvend te proberen die regelgeving te vereenvoudigen, maar ook om, als regelgeving noodzakelijk is, de regellast voor een deel op de schouders van de Vlaamse regering en de overheid te laden. Dan denk ik aan het idee van de accountmanagers. Ook op het lokale vlak zijn er allerlei initiatieven. Eenloketsystemen zijn eigenlijk ook instrumenten om de regellast voor de burger minder zwaar te maken en de complexiteit volledig op de schouders te laden van de overheid die verantwoordelijk is voor die regels.

Ondanks mijn politieke achtergrond behoor ik niet tot die mensen die denken dat we erin gaan slagen, in onze complexe samenleving, om het aantal regels bijvoorbeeld tot een derde te herleiden. Dat is een illusie. In onze complexe samenleving moeten we proberen door andere mechanismen een oplossing te vinden voor ondernemers en burgers.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 14.28 uur.*
